

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

(на основі базової загальної середньої освіти)

Програма укладена на основі чинної програми з історії України для 9 класу загальноосвітньої школи. Завданням тестування з історії України є оцінка знань і умінь вступників: про основні політичні, соціально-економічні, культурні події та видатних історичних діячів; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки подій і явищ; працювати з різними джерелами інформації; визначати хронологічні межі соціально-економічних та політичних подій, їхній зміст та послідовність; визначати передумови, причини, наслідки та особливості історичних подій, явищ та процесів; визначати найважливіші зміни, що відбувалися й відбуваються в житті людства; аналізувати історичні джерела, класифікувати їх.

1. Найдавніші часи. Початки людської цивілізації на території України

Хронологічні рамки давньої історії України, її періодизація. Освоєння людьми теренів сучасної України. Стоянки первісних людей. Форми соціальної організації. Виникнення скотарства, землеробства і ремісництва. Зародження перших релігійних уявлень і мистецтва. Трипільська культура. Прабатьківщина, розселення, господарство і побут трипільців. Кіммерійці. Скіфи. Сармати. Античні міста-колонії в Північному Причорномор'ї: утворення, населення, господарське життя, політичний устрій і духовне життя. Походження та розселення слов'ян. Анти. Германські племена на території сучасної України. Велике переселення народів (IV — VI). Гуни. Авари.

2. Київська Русь

Виникнення перших державних утворень у Середньому Подніпров'ї. Союзи племен. Заснування і розвиток Києва. Утворення держави з центром у Києві. Князі Дір і Аскольд. Держава за часів Олега. Князь Ігор. Княгиня Ольга та її реформи. Зовнішня політика Київської держави. Правління князя Святослава. Київська Русь за Володимира Великого. Запровадження християнства у Київській державі та його значення. Піднесення Київської держави за Ярослава

Мудрого. Держава за Ярославичів. Володимир Мономах. Політична роздробленість київської Русі. Економічний і політичний розвиток Київського, Чернігово-Сіверського, Переяславського, Галицького та Волинського князівств. Культура Київської Русі. Роль і місце Київської Русі в історії Європи. Боротьба проти монголо-татарських завойовників.

3. Галицько-Волинська держава — правонаступниця Київської Русі

Виникнення Галицько-Волинського князівства, його соціально-економічний і політичний розвиток. Роман Мстиславович, Данило Галицький. Монголо-татарська навала. Війни з Угорщиною та Польщею. Відносини із Золотою Ордою. Галицько-Волинська держава за наступників Данила Романовича. Занепад князівства. Культурні досягнення.

4. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав

Входження Волині, Чернігово-Сіверщини, Поділля, Київщини та Переяславщини до складу Литовської держави. Характер Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського. Включення Буковини до складу Молдовського князівства. Закарпаття під владою Угорщини. Остаточне встановлення польської влади в Галичині та ліквідація галицької автономії у складі Польщі. Кревська унія 1385 р. Політичне становище українських земель після Кревської унії. Українські землі у складі Угорщини, Османської імперії та Московської держави. Соціальний устрій та господарське життя в Україні у XIV — XV ст. Національні і соціальні рухи. Початок процесу закріпачення. Магдебурзьке право. Культурне й церковне життя у другій половині XIV—XV ст.

5. Українські землі у складі Речі Посполитої

Люблінська унія 1569 р., суспільно-політичні зміни на українських землях після Люблінської унії. Братства. Становище української православної церкви. Церковні собори в Бересті в 1596 р. Утворення греко-католицької церкви. Спроби церковного порозуміння. Петро Могила.

6. Виникнення українського козацтва. Запорозька Січ – козацька республіка

Українська колонізація Подніпров'я і Запоріжжя. Витоки та причини виникнення українського козацтва. Перші гетьмани. Територія, чисельність, заняття, побут, звичаї. Поява перших Січей. Д.Вишневецький. Церква в житті козаків. Козацтво як явище світової історії. Утворення козацької держави - запорозької Січі. Військово-політична організація Запорозької Січі. Козацька символіка. Організація реєстрового козацтва. Боротьба козаків із нападами ординців. Морські походи козаків. П. Конашевич-Сагайдачний, його політична, військова та просвітницька діяльність. Участь українського козацтва у Хотинській війні.

7. Козацько-селянські рухи в Україні наприкінці XVI – у 20-30-х роках XVII ст.

Соціально-політичне становище України в 20–30-х роках XVII ст. Початок опришківства. Козацько-селянські повстання під проводом К.Косинського та С.Наливайка. Розгортання народної боротьби за національне визволення у 20 — 30-х роках XVII ст. Повстання 1625 р. під проводом М.Жмайла. Повстання 1630—1631 рр. під орудою Т.Федоровича (Трясила). І.Сулима. Зруйнування Кодака. Козацьке повстання 1637—1639 рр. П.Бут, Я.Острянин (Остряниця), Д.Гуня. Значення козацьких повстань у розгортанні національно-визвольної боротьби українського народу.

8. Культура України у XVI—першій половині XVII ст.

Умови національно-культурного відродження в Україні. Розвиток української мови. Пересопницьке Євангеліє. Освіта. Острозька академія. Братські школи. Києво-Могилянська академія. Початок книгодрукування. Ш.Фіоль. Діяльність І.Федорова в Україні. Архітектура. Театр. Живопис. Церковне життя. Видатні представники української культури. Пам'ятки культури.

9. Національно-визвольна війна українського народу під проводом Б.Хмельницького

Причини, характер і рушійні сили Національно-визвольної війни. Б.Хмельницький. Початок війни. Перші перемоги на Жовтих Водах та під Корсунем. Розгром польсько-шляхетських військ під Пилявцями. Похід Б.Хмельницького в Галичину. Вступ української армії до Києва. Програма розбудови Української держави. Облога Збаража. Зборівська битва. Зборівський мирний договір. Утворення Української козацької держави — Гетьманщини, її політико-адміністративний устрій. Козацька рада. Козацька старшина. Генеральна військова канцелярія. Створення української армії. Місце України в міжнародних відносинах тогочасної Європи. Зовнішня діяльність. Берестецька битва 1651 р. Білоцерківський мирний договір. Батозька битва. Жванецька облога. Молдавські походи. Відносини з Московською державою. Українсько-московська міждержавна угода 1654 р. та ставлення до неї різних суспільних верств і церкви в Україні. Березневі статті. Воєнні дії проти Польщі у 1654 — 1655 рр. Віленське перемир'я. Зміна зовнішньополітичної орієнтації Б.Хмельницького. Смерть Б.Хмельницького. Історичне значення Національно-визвольної війни українського народу.

10. Українські землі у другій половині XVII ст.

Становище в Україні після смерті Б. Хмельницького. І.Виговський та основні напрями його державної політики. Гадяцький договір 1658 р. Гетьманство Ю.Хмельницького. Переяславські статті 1659 р. П.Тетеря. Чорна рада в Ніжині. І.Брюховецький. Московські статті 1665 р. Андрусівське перемир'я. Епоха "Великої руїни" на Правобережжі. Внутрішня й зовнішня політика гетьмана П.Дорошенка на Правобережжі. Ліквідація самостійності Української Православної Церкви. Гетьманування Д.Многogrішного та І.Самойловича. "Вічний мир" 1686 р. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Кошовий отаман І.Сірко. Господарське життя й політичний устрій Лівобережної Гетьманщини та Слобідської України у другій половині XVII ст. Утворення слобідських полків. Культурний розвиток в Україні.

11. Українські землі наприкінці XVII— на початку XVIII ст.

Українська держава за гетьманування І.Мазепи. Коломацькі статті 1687 р. Відродження козацького устрою на Правобережній Україні. С.Палій.

Національно-визвольне повстання 1702 — 1704 рр. Україна на початку Північної війни. Участь українських полків у воєнних діях на землях Московії, Прибалтики і Речі Посполитої. Похід Карла XII в Україну та перехід І.Мазепи на його бік. Укладення українсько-шведського союзу. Полтавська битва 1709р. І.Мазепа, його місце і роль в українському національно-визвольному русі. Обрання гетьманом І. Скоропадського. П. Орлик — гетьман України у вигнанні. Вироблення і прийняття "Пактів і Конституції прав і Вольностей Війська Запорозького" — першої Конституції України. Похід П.Орлика в Правобережну Україну. Посилення колоніальної політики Російської імперії щодо України. Перша Малоросійська колегія, її завдання і функції. П.Полуботок. Зміцнення української державності за гетьманування Д.Апостола. "Рішительні пункти" 1728 р.

12. Українські землі в середині й наприкінці XVIII ст.

Тимчасове відновлення гетьманського правління. К.Розумовський. Скасування Катериною II козацького устрою на Слобожанщині. Остаточна ліквідація гетьманства. Друга Малоросійська колегія. Скасування російським урядом військового та адміністративного устрою на Лівобережній Україні. Доля запорожців після Полтавської битви. Заснування Нової Січі. Зруйнування Запорозької Січі. Розправа російського уряду над козацькою старшиною. П.Калнишевський. Задунайська Січ. Військо вірних козаків (Чорноморське козацьке військо). Переселення козаків на Кубань. Національно-визвольна і антикріпосницька боротьба в Україні в середині та у другій половині XVIII ст. Гайдамацький рух, його характер і рушійні сили. Гайдамацьке повстання 1750 р. Опришківський рух. О.Довбуш. Коліївщина, її соціальне та політичне підґрунтя. М.Залізняк. І.Гонта. Зміни у політичному становищі правобережних та західноукраїнських земель. Особливості розвитку культури. Відтік представників інтелектуальної еліти з українських земель до Росії. Освіта. Книгодрукування. Наука. Театр і музика. Живопис. Архітектура.

13. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій наприкінці XVII—у першій половині XIX ст.

Адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ українських земель у складі іноземних держав. Чисельність населення та його етнічний склад. Наддніпрянська Україна в системі міжнародних відносин. Україна в російсько-турецькій війні 1806—1812 рр. Наслідки Бухарестського мирного договору для України. Україна в російсько-французькій війні 1812 р. Російсько-турецька війна 1828 — 1829 рр. і Україна. Утворення Азовського козацького війська. Занепад кріпосницьких та зародження ринкових відносин в Україні. Початок промислового перевороту в Україні. Місце України в зовнішній торгівлі Російської імперії. Антикріпосницька боротьба в Україні. Найбільші заворушення козаків, селян та військових поселенців. У.Кармелюк. "Київська козаччина". Суспільно-політичний рух у Наддніпрянській Україні. Поширення західноєвропейських революційних ідей. Масонство. Діяльність декабристів в Україні. Кирило-Мефодіївське братство та його вплив на розвиток українського національного руху. Характер політики австрійського уряду щодо українців. Адміністративно-територіальна структура "Королівства Галиції і Лодомерії". Реформи Марії-Терезії та Йосифа II, їх роль у розвитку національно-культурного життя Галичини й Буковини. Пробудження національного життя. "Руська трійця". Події революції 1848 — 1849 рр. на західноукраїнських землях. Головна Руська Рада. Скасування кріпосного права. Українці у першому парламенті Австро-Угорщини. Повстанський рух. Л.Кобилиця.

14. Українська культура в першій половині XIX ст.

Особливості розвитку культури. Освіта. Наука. Відкриття університетів (Київ, Харків), ліцеїв та гімназій. М.Маркевич, М.Костомаров, М.Максимович, Т.Осиповський, М.Остроградський, І.Срезневський. Література і фольклор. Т.Шевченко, І.Котляревський, П.Куліш, Г.Квітка-Основ'яненко, П.Гулак-Артемівський, Є.Гребінка. Кобзарі, бандуристи, лірники. Розвиток культури на західноукраїнських землях. М.Левицький, І.Могильницький, О.Духнович та ін. Українське мистецтво. Живопис.

15. Скасування кріпосного права в Наддніпрянській Україні. Реформи адміністративно-політичного управління в 60—70-х роках XIX ст.

Особливості економічного розвитку українських земель напередодні селянської реформи 1861 р. в Росії. Суспільний рух за проведення реформи. Законодавче скасування кріпосного права. Особливості і наслідки реформи в Україні. Реформи адміністративно-політичного управління: судова, земська, міського самоврядування, військова, шкільна, фінансова, цензурна та їх проведення в Україні. Вплив реформ 60—70-х років на соціально-економічний розвиток і політичне становище в Україні.

16. Економічний розвиток українських земель у другій половині XIX ст.

Економічна політика російського царизму в Наддніпрянській Україні в пореформений період. Особливості й перебіг промислового перевороту. Міста. Торгівля. Розширення внутрішнього ринку. Розвиток товарного виробництва у сільському господарстві. Спеціалізація районів сільськогосподарського виробництва. "Цукрова революція". Підприємці Терещенки. Товарне хліборобство та поширення українських сортів злакових в Російській імперії. Поширення вільнонайманої праці. Розшарування селянства. Особливості економічного життя Галичини, Буковини і Закарпаття. Провідні галузі промисловості. Розвиток сільського господарства. Зародження українського кооперативного руху. Переселенські рухи українців.

17. Суспільно-політичне життя в Україні в другій половині XIX ст.

Піднесення національно-визвольного руху. Національна політика російського царизму щодо України. "Хлопоманство". Польське повстання 1863—1864 рр. і Україна. Виникнення громад. Валуєвський циркуляр 1863 р. Емський указ 1876 р. М. Драгоманов, його діяльність за кордоном. Молоді громади. Братство тарасівців. Народницький рух в Україні. "Київська комуна", "Ходіння в народ" 1874 р. "Чигиринська змова". Народовці і "москвофіли". Культурно-освітнє товариство "Просвіта" у Львові. Літературне товариство ім. Т. Шевченка, Радикальний рух у Галичині. Народна рада. Проголошення ідеї політичної незалежності України. Утворення українських політичних партій.

Діяльність М.Грушевського в Галичині. Народження і поширення національного гімну "Ще не вмерла Україна".

18. Українська культура у другій половині XIX ст.

Політика русифікації. Освіта і наука. Доля недільних шкіл в Наддніпрянській Україні. Діяльність у Галичині освітнього товариства "Просвіта". Відкриття нових вищих навчальних закладів. Відкриття кафедри історії України у Львівському університеті. Література. Творчість І.Франка, П.Грабовського, П.Мирного. Становлення національного театру. М.Кропивницький, М.Старицький, І.Карпенко-Карий (Тобілевич). Перша українська професійна трупа: М.Заньковецька, М.Садовський. Архітектура. Живопис. Музика. М.Лисенко. Українські підприємці-благодійники.

19. Українські землі у складі Російської імперії на початку XX ст.

Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Становлення і консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Самостійницька і автономістська течії в національному русі. Події революції 1905 - 1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Посилення національного гніту в Наддніпрянській Україні у 1907 - 1914 рр. Земельна реформа П. Столипіна та її вплив на Україну.

20. Західноукраїнські землі на початку XX ст.

Становище промисловості та сільського господарства. Радикалізація українського політичного руху. Вплив Української греко-католицької церкви на піднесення національної свідомості населення Західної України. Боротьба політичних партій Західної України за реформу виборчої системи.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексєєв Ю. М., Вертегел А. Г., Даниленко В. М. Історія України: Навч. посіб. для абітурієнтів та студ. вищ. закл. освіти. – К.: Каравела, 2004. – 255с.
2. Бойко А. В., Турченко Ф. Г. Історія рідного краю. Запоріжжя: Підручник для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Ф.Г. Турченко (ред.). – Запоріжжя: Прем'єр, 2005. – 127с.
3. Бойко О. Д. Історія України: Навч. посібник. – 3. вид., випр., доп. – К.: Академвидав, 2006. – 688с.
4. Власов В.С. Історія України. Підручник для 8 класу. – К.: Генеза, 2008. – 304с.
5. Власов В. С. Історія України. 7 клас: Навч. Посібник. – К.: А.С.К., 2001. –269с.
6. Гісем О.В., Мартинюк О.О. Історія України. Підручник для 8 класу. – К.: Ранок, 2008. – 416 с.
7. Заруба В. М. Історія України (XVI – XVIII ст.): Навч. посібник для 8 кл. За програмою Мін-ва освіти України (34 уроки). – Д.: Ліра ЛТД, 2001. – 223с.
8. Заруба В. М. Історія України. (З прадавніх часів до кінця XV століття): Навч. посіб. для 7 кл. – Д.: Ліра ЛТД, 2001. – 180с.
9. Збірник завдань для державної підсумкової атестації з історії України. 9 клас. Авт. Власов В.С. – К.: Цент навчально-методичної літератури, 2013.
10. Лях Р. Д., Темірова Н. Р. Історія України з найдавніших часів до XV століття: Підруч. для 7 кл. – 2.вид., випр. і доп. – К.: Генеза, 2000. – 320с.
11. Лях С. Р., Лях О. К. Історія рідного краю. 8 клас: Запорізький край у козацьку добу (XVI – XVIII ст.): Підручник для 8 кл. середньої загальноосвітньої школи. – Запоріжжя: Прем'єр, 2003. – 188с.
12. Реєнт О.П., Малій О.В. Історія України. Підручник для 9 класу. – К.: Генеза, 2009. – 224 с.
13. Сарбей В. Г. Історія України (XIX – початок XX століття): Підруч. для 9 кл. середньої шк. – 2 вид., випр. і доп. – К.: Генеза, 1999. – 247с.
14. Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. Історія України. Підручник для 8 класу. – К.: Грамота, 2008. – 208 с.

15.Струкевич О.К. Історія України. Підручник для 9 класу. – К.: Грамота, 2009. – 288 с.

16.Турченко Ф.Г., Мороко В.М. Історія України. Підручник для 9 класу. – К.: Генеза, 2009. – 352 с.

17.Турченко Ф. Г., Мороко В. М. Історія України. Кінець XVIII – початок XX століття: Підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Генеза, 2003. – 424с.

18.Швидько Г. К. Історія України XVI – XVIII століття: Підруч. для 8 кл. серед. загальноосвітніх навч. закл. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Генеза, 2008. – 302с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Тестові завдання з дисципліни «Історія України» складаються з 6 варіантів. Кожний варіант містить завдання 2 рівнів складності.

Перший рівень складності – середній, тому він передбачає відповідь на вісім питань, з вибором правильної відповіді. Кожна відповідь оцінюється ц 1 бал, тобто максимум – 8 балів.

Другий рівень складності – високий.

Відповідь на поставлене питання, в завданні 2-го рівня, необхідно надати максимально обґрунтовану, в хронологічному порядку, з конкретними датами та фактами, з висновками, без помилок, державною мовою. Тому при виконанні завдання цього рівня правильна відповідь може бути оцінена у 5 балів.

Таким чином, загальна максимальна сума балів дорівнює 12 балів.